

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

במפרשים

י"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ג. שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ג

פרשת כי תבוא

תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה
ובטוב לבב (כ"ח מ"ז)

הנה עבודת ה' בשמחה היא מדרגה גבוהה שזוכים בה רק יחידי סגולה. שרידים יחידים היושבים לפני ה', וכמ"ש בערכין (י"א א') איזו היא עבודה שבשמחה זו שירה (שירת הלויים) ובברכות ל"ח א' שבתו לאדם אחד ואמרו אדם גדול הוא ושמח במצות. אבל כלל העם יש מהם העובדים בתמימות, מכח המצוה, מצות ה'. ויש העובדים מיראה, מיראת העונש. והנה כזה הם גדרי עבודה, וכמו שכתוב (פ' עקב, י"ב) מה ה' אלהיך דורש מעמך כי אם ליראה אותך. וכן אמרו (סוטה ל"ח א') גדול העושה מאהבה יותר מן העושה מיראה. שזה שעובד מאהבה זכותו תלוי לאלפי דורות וזה שעובד מיראה תלוי זכותו לאלף דור — הרי עכ"פ דגם העושה מיראה זכותו גדול.

ועיין בתוס' יבמות מ"ח ב' ד"ה שאין, דאהבת המקום ויראת המקום שניהם מדות לשבח. וכן כתוב אחד אומר עבדו את ה' ביראה (תהלים, ב' י"א) וכתוב אחד אומר עבדו את ה' בשמחה (שם, ק' ב') הרי דיש עבודה בשתייהן.

ולכן כמה קשה לומר, כי זה שאינו מגיע למדרגת עבודה בשמחה, ורק עובד בתמימות, מחיוב מצוה או מיראה, תחול עליו התוכחה, וזה לא ניתן להאמר כלל.

ועל כן נראה, כי לשון הפסוק הזה הוא מהופך, ושיעורו כמו שהי' כתוב תחת אשר בשמחה לא עבדת את ה', כי היית שמח במה שלא עבדת, וכמו שאמרו באמון בן מנשה שעשה מעשה מגונה וגועל נפש, ואמרו לו, האם יש לך הנאה ממעשה כיעור זה, והשיב, כלום אני עושה אלא להכעיס את בוראי (סנהדרין ק"ג א'), והנה זה מדרגה רשעית ומכעסת עד קצה האחרון וראויה לתוכחה, ורגיל בגמרא הלשון מומר להכעיס ואינו בכפרה.

ואם נאבה לקיים את לשון הפסוק בסדר כתיבתו יהי' צריך לפרש הלשון אשר לא עבדת בשמחה ובטוב לב, כמו משמחה ומטוב לב, בחילוף ב"ת במ"ם שהם מוצא אחד (בומ"ף מן השפתים), וידוע, דאותיות שהן ממוצא אחד מתחלפות לפעמים זו בזו, וכמו בפרשה ויקהל, ויעש את הכיור במראות הצבאות — תחת ממראות, ובפ' צו, והנותר בבשר ובלחם — תחת מבשר ומלחם (כמו בפ' ויקרא והנותרת מן המנחה), ובפ' מצורע, דם יהיה זבה בבשרה — תחת מבשרה, ובספר שופטים (י" ט"ז) ותקצר נפשו בעמל ישראל — תחת מעמל, ועוד הרבה. ובתלמוד כתובות (ע"ז א'), מאי מקמץ — מקבץ.

וכלל הענין מהלשון אשר לא עבדת את ה' משמחה ומטוב לב והעונש הבא על זה יקביל אל הענין בפרשה עקב (ח') השמר לך וגו' פן תאכל ושבעת ובתים טובים תבנה וישבת ובקרך וצאנך ירביון וכסף וזהב ירבה לך וכל אשר לך ירבה, ורם לבבך וגו' והלכת אחרי אלהים אחרים ועבדתם העידותי בכם היום כי אבוד תאבדון וגו', והיא היא כונת הכתוב כאן עפ"י הבאור שכתבנו בלשון בשמחה ובטוב לב כמו משמחה ומטוב לב.

א. תוספת ברכה .
פרק כה' פסוק מז':

כי תראה

אלות

1. תני מדרכות יש בעבודת השם: אהבה (תמימות) ויראה, התוכף לפרט?
2. צוה עליהם עבודה פשוטה, התוכף להספירה?
3. מה אם כן הקושי שרשנו מוצא כאן?
4. איך שרשנו מפין את הפסוק?
5. איך יתכן ככל זאת לפרש מפלי לפרט את הפסוק?
6. לפי כל זה איך מופן הפסוק לשרשנו?

* * *

ב. בכור שור.

פרק' פסוקים יח'-יט': (יח) וה' האמירך: שהחליף כל אומות העולם בך, שמאס בם, ובך בחר לשמור מצותיו. (יט) ולתתך עליון וגו': והוא מעניין "יתאמרו כל פועלי און"⁶⁵, שמחליפין דבריהם, ואינם עומדים בדיבורם. ויש מפרשים: לשון "אמירה", שאמרת לקבל הקב"ה לאלהים⁶⁶, והוא אמר: שתהיה לו לעם, ו"יתאמרו" לשון אמירה, כמו כן: מדישנט, פועלי-און. ויש מפרשים לשון שכח ותפארת, שהתפארת בהקב"ה, שהוא תפארתך ואלהיך. והוא כמו שנאמר "ישראל אשר בך אתפאר"⁶⁷. ו"יתאמרו כל פועלי-און", שמתפארים בעצמן על רעתם. ויש מפרשים לשון "אמיד וענף", לשון גבהות⁶⁸, כמו "שנים שלשה גגרים בראש אמיר"⁶⁹, שאתה נותן גבהות להקב"ה על כל אלהים, והוא לך על כל עם. ו"יתאמרו": שמגביהין עצמם, דאית להו רמות-רוחא⁷⁰.

(יח) להיות לו לעם-סגולה כאשר דבר לך: בשעת נתינת-התורה, דכתיב "והייתם לי סגולה מכל-העמים"⁷¹. וכן

(יט) ולהיותך עם קדוש... כאשר דבר: דכתיב "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש"⁷².

אלות

1. מה פדיון פירושו בפסוק יח'?
2. לצומת זאת הפסוק יט' מביא שרשנו ארבע דעות שונות פירושו: "האמירך", התוכף למנותן ולהספירן ומה ההבדל פניהן?
3. מה זה "רמות רוחא" ואיך זה שייך לכאן?
4. מהי הסגולה והקדושה, מתי נתפרכו בהן ומה זה מחייב?

* * *

ג. רמב"ן.

פרק כו' פסוק א': כז. (א) וטעם ויצו משה וזקני ישראל. כי אחרי שהשלים משה דבריו צוה לזקנים שידברו גם הם עמו ויזהירו בעם לשמור כל המצות, כי כל עם הולך בעצת זקיניו. וכתיב אשר אנכי מצוה אתכם, ולא אנחנו. כי עיקר הדיבור למשה, והזקנים ירימו קולם לאמר לעם שמעו והאזינו ועשו, וכן וידבר משה והכהנים הלויים אל כל ישראל וגו'⁸⁸. כי אמרו הכהנים לעם הסכת ושמע ישראל⁸⁹, ומשה אמר היום הזה נהיית לעם. אבל ר"א אמר כי שמור את כל המצות, מצות האבנים אשר יזכיר. ואיננו נכון *:

אלות

1. איך שרשנו מפין את פסוקנו?
2. מה היה תהליך הלימוד וההדרכה לפני ישראל?
3. מהי דעת האבן-צלרא?
4. למה לדעת שרשנו אינו מקבלה?

* * *

ד. אור החיים.

פרק כז' פסוקים א', ג': (א) ויצו משה וזקני ישראל. טעם זכרון זקני ישראל כאן, נתפנו משה בזה מה שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות י"ט): שְׂבָמְקוֹם שֵׁשׁ חִלּוּל ה' אין חולקין כבוד לרב דכתיב (משלי כ"א ל') אין חֶקְמָה וגו' לנגד ה', והוא

אמרו ויצו משה ולפניו שהוא רבן של ישראל עשה שגם הזקנים צונו ויזהירו על הדבר לאמר שמר וגו', דקדק לומר שמר להעיר כי בדרך זה שהוא מצות לא תעשה (מכות י"ג): הוא שאמרו אין חולקין כבוד לרב פירוש:

כי תגיד

אָהֵן פִּנְתַּי הַכְּתוּב לְפִי שֶׁקִּדְמִי מֵאָמַר מִשֶּׁה
 לִישָׁרְאֵל כִּי בִיאַת הָאָרֶץ לֹא בְּזִכּוֹת
 וְשָׂדָאֵל בְּאֹמְרוֹ (לְעִיל ט' ה') לֹא בְּצַדִּיקוֹתָּ וְגוֹ'
 אֶלֶּא בְּרִשְׁעוֹת הַגּוֹיִם וְגוֹ' וְלִמְעַן הַקִּיִּם וְגוֹמֵר,
 לָנֶה בָּא דְבָרוֹ בְּאֵן כִּי בְּאִמְצָעוֹת הַמַּעֲשֵׂה
 הָאָמּוֹר בְּעֵינֵי תִּהְיֶה בִּיאָתְם לְאָרֶץ בְּזִכּוֹת
 עֲצָמָם, וְגִזְרַת הַכְּתוּב הִיא תַּכְתּוּ לֶךְ הָאָמּוֹר
 לְכַסּוֹף, וְזֶה שְׁעוֹר הַכְּתוּב לְמַעַן אֲשֶׁר תִּבְא
 פְּרוּשׁ תִּהְיֶה בִּיאָתְךָ לְאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן
 לְךָ בְּאֲשֶׁר וְגוֹ' לֶךְ פְּרוּשׁ לְמַעַן שְׂאֵתָה רְאוּי
 וְלֹא תִצְטָרֵךְ לִזְכּוֹת פְּרִיַת אַבּוֹת וְהַבּוֹ:

ג) לְמַעַן אֲשֶׁר תִּבְא. רַאב"ע פִּירֵשׁ אִם
 הַחִלּוֹת לְשִׁמּוֹר מִצְוֹתָיו וְזוֹ מִצְוָה
 רִאשׁוֹנָה וְכוּ', וְנִמְכָּר פִּרְשׁ לְרִמּוֹ אֶל הַתּוֹרָה
 וְכוּ', וְאִין הַכְּתוּב מְתִישֵׁב לְב' הַפְּרוּשִׁים וְיֵשׁ
 לְהַעֲיֵר עוֹד אֹמְרוֹ בְּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ
 לֶךְ שְׂלֹא תִּהְיֶה צְרִיף לֹמֵר תַּכְתּוּ לֶךְ אַחַר שֶׁאָמַר
 אֲשֶׁר תִּבְא אֶל הָאָרֶץ בְּאֲשֶׁר וְגוֹמֵר הַדְּבָר מוֹכֵן
 שְׂאֵלֵיהֶם הוּא הַדְּבָר:

אלוה

1. אינה קושי מוצא פרשנו פסוק א'?
2. מהו הספרו לאור זה?
3. פרשנו מביא לפסוק ע' נני פירושים de אפן-צגרא והרמב"ן ואינו מקבלם, מה פירושיהם ולא מה אינו מסכים להם?
4. מהי דעתו הוא לכך?

* * *

ה. ספורנו .

כז. (א) ויצו משה וזקני ישראל. שיתף עמו הזקנים מפני שהם יהיו במעמד בעברם הירדן.

פרק כז' פסוקים א'-כז':

(ז) ושמתה לפני ה' אלהיך. על שתכנס או עמו לברית בהר גריזים ובהר עיבל.
 (ט) וידבר משה והכהנים הלויים. שיתף עמו הכהנים להזהיר על העיון בתורה, בהיות מוטל על הכהנים ללמד דעת את העם, כאמרו "יורו משפטיך ליעקב" (לג י).
 (ט) הסבת. צייר במחשבתך, כמו "את סכות מלככם" (עמוס ה כו). ושמע.

(י) ושמתה בקול ה' אלהיך. כשתצייר זה ותבין, תשמע בקולו בלי ספק.
 (טו) ארור הארץ. הגה כל הארורים אמרו תחלה בלשון "ברוך", כמו שבא בקבלה, ולזה אמר אלה יעמדו לביד את העם, אמנם הזכירם הכתוב בלשון "ארור" בלבד, כי עיקר הכונה באלו הארורים היה לקלל את העוברים על אלה, כדי שהם לבדם ישאו עונם, ולא יהיו שאר העם ערבים להם, וזה כי החוטאים האלה היו על הרוב ראשי העם, שלא היה על ההדיוטות: למחות בידם, כמו שהעיד יחזקאל באמרו "נשיאי ישראל איש לזרועו היו בך, למען שפך דם. אב ואם הקלו בך כו'" (יחזק' כב ו-ז).
 ובאותה הפרשה הזכיר הנביא רוב אלה הארורים או כולם, ואמר שנעשו אלו העונות בירושלים, לא שהעיר כולה חטאה בזה, אבל הנשיאים הם חטאו בכמו אלה, אמנם בהזכירו שם עונות הצבור האשים את העיר, כאמרו "קדשי בזית ואת שבתותי חללת" (שם פס' ח).

(כה) לוקה שוחד להבות. כענין דואג האדומי והויפיים, למצא חן בעיני המלך או להרויח.

(כו) אשר יקים את דברי התורה הזאת לעשות אתם. שלא יקיים ויודה שראוי לעשות את כולם, אבל תהיה איוו מצוה מהם לבטלה אצלו, והוא המשומד לדבר אחד.

אלוה

1. מה הספרו לפסוק א'?
2. מה חידושו בפסוק ז'?
3. מה מוסיף פרשנו פביאורו לפסוק ט'?
4. איך הוא מסביר את המלה: "הסבת"?
5. איך ולא מה נאמרו הקללות?
6. מי בעיקר חטאו?
7. מתי סיבות לפקיות שוחד, מה הן ומה הדוגמאות שהא 663?
8. איך פרשנו מבין את פסוק כו' ומהו "משומד לדבר אחד"?

* * *